

EUROOPA KOMISJON

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid

Juhend liikmesriikidele
raamatupidamise aastaaruannete auditeerimise kohta

VASTUTUSE VÄLISTAMINE. Käesoleva dokumendi on koostanud komisjoni talitused. Selles sätestatakse kohaldatava ELi õiguse alusel Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide (välja arvatud Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond) seire, kontrolli või rakendamisega seotud isikutele ja asutustele tehnilised juhised ELi eeskirjade tõlgendamiseks ja kohaldamiseks kõnealuses valdkonnas. Dokumendi eesmärk on pakkuda osutatud eeskirjade kohta komisjoni talituste selgitusi ja tõlgendusi, et hõlbustada rakenduskavade elluviimist ja edendada häid tavasid. Juhised ei piira Euroopa Kohtu, Üldkohtu ega komisjoni otsuste tõlgendamist.

Sisukord

1.	TAUST	4
1.1.	Viited õigusaktidele.....	4
1.2.	Juhendi eesmärk	4
2.	AUDITEERIMISASUTUSE TEOSTATAV RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE AUDIT	4
3.	SÜSTEEMIAUDITITE TULEMUSTE KASUTAMINE RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNETE AUDITEERIMISEL.....	6
4.	TEGEVUSAUDITI TULEMUSTE KASUTAMINE RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNETE AUDITEERIMISEL.....	8
5.	RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE PROJEKTI LÕPLIK TÄIENDAV KONTROLLIMINE.....	9
6.	AUDITIARVAMUS RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE KOHTA	10

KASUTATUD LÜHENDID JA LÜHINIMETUSED

Komisjoni delegeeritud määrus	Komisjoni delegeeritud määrus, (EL) nr 480/2014, 3. märts 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013 ¹
Ühissätete määrus	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1301/2013 ²
Komisjoni rakendusmäärus	Komisjoni 22. septembri 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 1011/2014
EMKF	Euroopa Merendus- ja Kalandusfond
Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid	Kõik Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid. Käesolevat juhendit kohaldatakse kõigile Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidele, v.a Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD)
ETK	Euroopa territoriaalse koostöö määrus (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1299/2013)

¹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.138.01.0005.01.EST.

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1303>.

1. TAUST

1.1. Viited õigusaktidele

Määrus	Artiklid
Määrus (EL) nr 1303/2013 Ühissätete määrus (edaspidi „ühissätete määrus”)	Artikkel 137 – raamatupidamisarvestuse ettevalmistamine, kontroll ja heakskiitmine
Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 480/2014	Artikkel 29 – sertifitseeritud kulude aastaaruannete auditid
Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 1011/2014	Artikkel 7 – raamatupidamise aastaaruande näidis VII lisa

1.2. Juhendi eesmärk

Käesoleva dokumendi eesmärk on anda liikmesriikidele, eriti auditeerimisasutustele, praktilisi juhiseid raamatupidamise aastaaruannete audititega seotud kohustuste kohta vastavalt määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 137 lõikele 1 ja delegeeritud määruse nr (EL) 480/2014 artiklile 29. Juhistes selgitatakse, kuidas auditeerimisasutused saavad kasutada olemasolevaid auditeerimistoiminguid, et minimeerida täiendavaid jõupingutusi seoses raamatupidamise aastaaruannete auditeerimisega.

Juhistes kirjeldatakse auditeerimisasutuste teostatavaid auditeerimistoiminguid, mis toetavad nende auditiarvamust raamatupidamise aastaaruande terviklikkuse, täpsuse ja tõepärasuse kohta.

2. AUDITEERIMISASUTUSE TEOSTATAV RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE AUDIT

Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 137 lõikes 1 osutatud raamatupidamise aastaaruande auditeerimist peab auditeerimisasutus teostama iga aruandeaasta kohta ning vastavalt auditistrateegiale.

Aastaaruannete audit koos muude auditi protseduuridega peab tagama piisava kindluse aastaaruandes esitatud summade õigsuse, terviklikkuse, täpsuse ja tõepärasuse kohta, mille tagamiseks peab auditeerimisasutus rakendama asjakohast auditeerimisviisi ja meetodeid.

Asjaomase auditeerimisviisi puhul tuleb arvesse võtta olemasolevaid auditeerimistoimingute tulemusi, st teostatud süsteemiauditite tulemusi, eriti neid, mis puudutavad sertifitseerimisasutusi ning tegevusauditite tulemusi. Lisaks peab auditeerimisviis sisaldama raamatupidamise aastaaruande lõplikku täiendavat kontrollimist, mis võimaldab auditeerimisasutusel esitada arvamuse, mille põhjal saab otsustada, kas aastaaruanne annab tõese ja õiglase ülevaate.

Raamatupidamise aastaaruande kohta auditiarvamuse esitamiseks peab auditeerimisasutus teostama sertifitseerimisasutuse esitatud raamatupidamise aastaaruande projekti lõpliku täiendava kontrollimise. Nimetatud kontrollide eesmärk on tagada, et kõik ühissätete määruse artikli 137 alusel nõutavad elemendid on korrektselt lisatud raamatupidamisarvestusse ning

neid toetavad aluseks olevad raamatupidamisandmikud, mida säilitavad asjaomased asutused (või organid) ning toetusesaajad. Auditeerimisasutus kontrollib sertifitseerimisasutuse esitatud raamatupidamise aastaaruande projekti põhjal:

a) kas vastavalt ühissätete määruse artikli 137 lõike 1 punktile a deklareeritud rahastamiskõlblike kulude kogusumma vastab asjaomase aruandeaasta kohta komisjonile esitatud lõppmakse taotluses toodud kuludele (ning vastavale avaliku sektori rahalisele osalusele). Erinevuste korral hindab auditeerimisasutus raamatupidamise aastaaruandes esitatud selgituste asjakohasust (vt komisjoni rakendusmääruse VII lisa 8. liide kulude vastavusse viimise kohta);

b) kas aruandeaasta jooksul tühistatud ja sissenõutud summad, aruandeaasta lõpu seisuga sissenõudmisele kuuluvad summad, ühissätete määruse artikli 71 kohaselt tagastatud summad ning raamatupidamise aastaaruandes esitatud summad, mida ei ole võimalik tagasi saada, vastavad sertifitseerimisasutuse raamatupidamissüsteemis kirjendatud summadele ning põhinevad vastutava korraldusasutuse või sertifitseerimisasutuse põhjendatud otsustel;

c) kas kulud on vastavalt ühissätete määruse artikli 137 lõikele 2 raamatupidamise aastaaruandest välja jäetud (kui on kohaldatav), sest nende seaduslikkust ja korrektsust alles hinnatakse. Lisaks kontrollib auditeerimisasutus võimaluse korral valimi alusel, kas kõik teised juhtimise kontrolltoimingute või auditite tulemusena nõutud parandused on korrektselt kajastatud asjaomase aruandeaasta raamatupidamise aruandes;

d) kas rahastamisvahenditele programmi raames tehtud väljamakseid ja toetusesaajatele tehtud riigiabi ettemakseid kinnitab kättesaadav teave, eeskätt korraldusasutuselt saadud teave.

Auditeerimisasutus peab kontrollima, kas raamatupidamise aastaaruande projekt on koostatud vastavalt komisjoni rakendusmääruses nr 1011/1024 sätestatud vormidele. Seoses sellega peab auditeerimisasutus kontrollima, kas asjaomastes lisades on esitatud ühissätete määruse artikli 127 lõike 1 kohaselt teostatud tegevusauditi tulemusena tehtud finantskorrektsioonid.

Arvesse tuleb võtta järgmisi auditeid ja kontrole, kui nende järeldused on auditiarvamuse allkirjastamise kuupäeval kättesaadavad:

- süsteemiauditid;
- tegevusauditid;
- komisjoni teostatud auditid;
- Euroopa Kontrollikoja teostatud auditid ning komisjoni võetud järeelmeetmed;
- teiste programmis osalevate asutuste teostatud kontrollid (halduskontrollid, kohapealsed kontrollid, sertifitseerimisasutuste teostatud kontrollid);
- muud auditite ja kontrollide tulemused, mis on auditeerimisasutustele kättesaadavad.

Auditeerimisasutus peab kehtestama tõhusad menetlused raamatupidamise aastaaruannete auditeerimistest tulenevate soovitude ja parandusmeetmete rakendamise jälgimiseks.

Vastavalt ühissätete määruse artikli 139 lõikele 2 tugineb komisjon raamatupidamise aastaaruannete kontrollimisel auditeerimisasutuse esitatud arvamusele, ning esitab sellega seoses kontrolliaruande³ vastavas peatükis üksikasjaliku teabe teostatud auditeerimistoimingute kohta ning raamatupidamise aastaaruannete auditite tulemused.

3. SÜSTEEMIAUDITITE TULEMUSTE KASUTAMINE RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNETE AUDITEERIMISEL

Komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 lõikes 4 sätestatakse, et süsteemiaudit hõlmab sertifitseerimisasutuse arvestussüsteemi usaldusvääruse kontrolli ning sertifitseerimisasutuse arvestussüsteemi kantud tühistatud ja sissenõutud summade kulude täpsuse kontrolli valimi alusel.

Sertifitseerimisasutuse süsteemiauditi kaudu saab auditeerimisasutus piisava kindluse selle kohta, et järgmisi menetlusi rakendatakse asjakohaselt⁴: rikkumistest teavitamine ja nende jälgimine; aruandeaasta jooksul tühistatavate või sissenõutavate summade ning maksenõuetest mahaarvestatavate summade arvessevõtmine; järeelmeetmete võtmine pooleliolevate sissenõudmiste ja summade puhul, mida ei ole võimalik tagasi saada. Süsteemiaudit peab hõlmama ka raamatupidamissüsteemi käitamiseks kasutatava ja sertifitseerimisasutuse rakendatud IT-süsteemi usaldusvääruse kontrolli, võttes arvesse rahvusvaheliselt heakskiidetud IT-standardeid⁵.

Süsteemiauditite teostamisega võib alustada juba aruandeaasta alguses. Sertifitseerimisasutuse (ja selle vahendusametuste, kui see on asjakohane) kõikehõlmav süsteemiaudit tuleb läbi viia alates programmi rakendamise esimesest aastast, pärast korraldusametuse ja sertifitseerimisasutuse määramist iga-aastase arvamuse koostamiseks raamatupidamise aastaaruande kohta. Järeldusi, mis on saadud seoses sõltumatu auditeerimisasutuse teostatud auditeerimistoimingutega kooskõlas ühissätete määruse artikliga 124, saab arvesse võtta sertifitseerimisasutuse esimese süsteemiauditi ulatuse kindlaksmääramisel. Kuid et auditeerimistoimingud hõlmavad ainult hindamiskriteeriumide määramise täitmist, peab auditeerimisasutus auditeerima sertifitseerimisasutuste süsteemide tõhusat toimimist.

Järgmistel aastatel peab auditeerimisasutus läbi viima auditeerimise järeloimingud (st süsteemiauditid või sertifitseerimisasutuse tegevuse spetsiifiliste elementide kontroll), keskendudes varasemates süsteemiauditi aruannetes esitatud soovitude rakendamisele ja

³ Vt juhend iga-aastase kontrolliaruande või auditiarvamuse koostamise kohta (EGESIF_15-0002-02, 9.10.2015).

⁴ Eeldatakse, et asjaomaste menetluste kavandamise / korralduse auditeerimine on toimunud juba määramisjärgus.

⁵ Lisaks COBITi (informatsiooni ja sellega seonduva tehnoloogia kontrolli eesmärgid) raamistikule hõlmavad infoturbe rahvusvaheliselt tunnustatud standardid 2013. aastal uuesti välja antud standardeid ISO/IEC 27001 (Infotehnoloogia. Turbemeetodid. Infoturbe halduse süsteemid. Nõuded) ja ISO/IEC 27002 (Infotehnoloogia. Turbemeetodid. Infoturbe meetodite tavakoodeks), kuid ei piirdu nendega. Auditeerimisasutus võib ühtlasi võtta arvesse mis tahes sellega seotud riiklikke standardeid.

sertifitseerimisasutuse tähtsaimatele nõuetele, mida hinnati 3. või 4. kategooriana. Järgmise täieliku süsteemiauditi läbiviimist tuleb aga kaaluda, kui sertifitseerimisasutus on olulisel määral muutnud oma menetlusi või on vahetunud töötajad. Edasisi süsteemiauditeid võib kavandada programmiperioodi ajaks, et kinnitada varasemate auditijärelduste kehtivust.

Sertifitseerimisasutuse süsteemiauditi läbiviimisel pöörab auditeerimisasutus erilist tähelepanu põhinõude 13 hindamisele, milles käsitletakse sobivaid menetlusi raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks ning nende terviklikkuse, täpsuse ja õigsuse sertifitseerimiseks⁶. Praktikast tähendab see, et sertifitseerimisasutuse raamatupidamissüsteemi käsitlev süsteemiaudit peab sisaldama vähemalt selle kontrolli, kas sertifitseerimisasutuse menetlused (sh IT-süsteemi sisseehitatud kontrollid) tagavad tõhusalt, et raamatupidamissüsteemi sisestatud rahastamiskõlblike kulude kogusumma vastab asjaomase aruandeaasta kohta komisjonile esitatud vahemakse taotlustes toodud kuludele (sh avaliku sektori rahalisele osalusele), millest on maha arvatud sertifitseerimisasutuse teostatud asjakohased finantskorrektsioonid ja/või muud parandused seoses asjaomaste kuludega.

Käesoleva juhendi lisas on esitatud kontrollkatsete loetelu, mida auditeerimisasutus teostab seoses raamatupidamisarvestust puudutavate sertifitseerimisasutuse menetlustega⁷.

Mõningaid nendest katsetest saab ühendada tegevusauditite vältel teostatud auditeerimistoimingutega, et tagada piisav kindlus kattumiste vältimiseks.

Lisaks peab auditeerimisasutus seoses süsteemiaudititega kontrollima menetluste olemasolu ja korrektset rakendamist, tagades järgmise:

- sertifitseerimisasutus esitab auditeerimisasutusele õigeaegselt raamatupidamise aastaaruande projektid auditiarvamuse väljastamise eesmärgil;
- kulud on raamatupidamise aastaaruandest välja jäetud kooskõlas ühissätete määruse artikli 137 lõikega 2, kui see on kohaldatav, ning kõik nõutavad korrektsioonid kajastuvad asjaomase aruandeaasta sertifitseeritud kulude aastaaruandes vastavalt komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 lõike 5 punktile c;

Auditeerimisasutusel soovitatakse süsteemiauditi kontrollnimekirja lisada eraldi jao või koostada sertifitseerimisasutusele kohaldatav eraldi kontrollnimekiri, mis hõlmab kõiki sertifitseeritud kulude aastaaruande elemente, nagu on kirjeldatud komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 lõikes 5.

Auditeerimisasutus võib sertifitseerimisasutuse üheainsa süsteemiauditiga hõlmata sertifitseerimisasutuse vastutuse alla kuuluvate mitmesuguste rahaliste vahendite ning rakenduskavade raamatupidamise aastaaruannet.

⁶ Vt komisjoni juhised juhtimis- ja kontrollisüsteemide hindamise ühise metoodika kohta liikmesriikides (EGESIF_14-0010, 18.12.2014)

⁷ Kontrollkatse viib läbi auditeerimisasutus sertifitseerimisasutuse raamatupidamissüsteemidesse süsteemiauditi teostamise ajaks sisestatud teabe alusel.

Kui süsteemiauditi teostamise ajal ei ole võimalik kontrollida mõningaid käesoleva juhendi lisas loetletud elemente, peab auditeerimisasutus neid kontrollima 5. jaos selgitatud lõplike lisakontrolltoimingute kaudu.

Kui sertifitseerimisasutuse tasandil läbiviidud süsteemiauditi käigus tuvastatakse juhtimis- ja kontrollisüsteemis tõiseid puudujääke (eriti sertifitseerimisasutusele kehtivate oluliste nõuete osas), väljastatakse asjaomase aruandeaasta kohta märkustega auditiarvamus. Märkustega arvamus ei hõlma mitte ainult juhtimis- ja kontrollisüsteemi toimimist, vaid märkused võidakse lisada ka auditiarvamusele selle kohta, kas sertifitseeritud kulude aastaaruanne kajastab kulusid õigesti ja õiglaselt (nagu on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 lõikes 5).

4. TEGEVUSAUDITI TULEMUSTE KASUTAMINE RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNETE AUDITEERIMISEL

Tegevusaudititega võib alustada juba jooksvalt aruandeaasta käigus. See tähendab ühtlasi seda, et auditeerimiseks valitud tegevused saab eelarveaasta jooksul jagada kaheks (või enamaks) osaks, vastavalt vahemaketena tehtavate kulude sertifitseerimisele, millel on piiratud mõju valimi suurusele. Auditeerimistegevused saab seega jaotada kogu aasta lõikes ühtlasemalt. See võimaldab auditeerimisasutusel lõpetada toimingud õigeaegselt, et esitada iga-aastane auditiarvamus kooskõlas finantsmääruse artikli 59 lõike 5 teise lõigu ja ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 punktiga a.

Kindluse tagamiseks seoses tegevusvalimit ja raamatupidamise aastaaruannet käsitleva auditiarvamusega⁸ peab auditeerimisasutus kontrollima:

- kas vastavalt ühissätete määruse artikli 137 lõike 1 punktile a deklareeritud rahastamiskõlblike kulude kogusumma vastab komisjonile esitatud maksetaotlustel toodud kuludele (ning vastavale avaliku sektori rahalisele osalusele);
- kas kõik valitud tegevuste puhul tuvastatud eeskirjadevastaselt makstud summad on aastaaruandest välja jäetud;

Viimane test peab olema lõpule viidud sertifitseeritud kulude aastaaruande viimaste kontrollide alusel, nagu seda on selgitatud allpool punktis 5.

Kui see on kohaldatav auditeeritud tegevuste valimi puhul, kontrollib auditeerimisasutus, kas rahastamisvahenditele programmist tehtud väljamakseid ja toetusesaajatele makstud riigiabi ettemakseid toetab korraldusasutuse ja sertifitseerimisasutuse tasandil kättesaadav teave. Asjaomaste kontrollide eesmärk on samuti kinnitada raamatupidamissüsteemi kontrolljälje usaldusväärsust.

Auditeerimisasutusel soovitatakse tegevusauditi kontrollnimekirjadesse lisada eraldi jagu või koostada eraldi kontrollnimekiri, et kinnitada süsteemi tõhusat toimimist seoses sertifitseeritud kulude aastaaruande elementidega, nagu on kirjeldatud komisjoni delegeeritud määruse artikli 29 lõikes 5.

⁸ Muidugi ei piira see vajalikku kindlust kulude seaduslikkuse ja korrektsuse osas.

5. RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE PROJEKTI LÕPLIK TÄIENDAV KONTROLLIMINE

Vastavalt ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 punktile a ja finantsmääruse artikli 59 lõikele 5 peab auditeerimisasutus esitama arvamuse selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne annab tõese ja õiglase ülevaate ning kas auditeerimistoimingud seavad kahtluse alla vahendite haldaja kinnituse korrektselt esitatud raamatupidamise aastaaruande ning selle terviklikkuse ja õigsuse kohta.

Seetõttu eeldatakse, et auditeerimisasutus:

- analüüsib sertifitseerimisasutuse (ja selle vahendusasutuste, kui see on asjakohane) ja korraldusasutuse (kui see on asjakohane) süsteemiauditite tulemusi, seda eriti raamatupidamise aastaaruandega seotud kontrollide osas, nagu on selgitatud eespool 3. jaos;
- uurib tegevusvalimi auditeerimisel kontrolljälge ja raamatupidamise aastaaruandesse kantud vastavate kulude täpsust, et kontrollida raamatupidamissüsteemi usaldusväärust, nagu on selgitatud eespool 4. jaos;
- pärast sertifitseerimisasutuselt raamatupidamise aastaaruande (projekti) saamist ja sõltuvalt süsteemiaudititest (3. jagu) ja tegevusaudititest (4. jagu) saadud kindlustunde tasemest:
 - teostab auditeerimisasutus aluseks olevate registreeritud andmete (andmed sertifitseeritud kulude kohta, tühistatud summad, sissenõutud summad, sissenõudmisele kuuluvad summad ja summad, mida ei ole võimalik tagasi saada) lõpliku valideerimise. Kulude (sertifitseeritud andmed) puhul on auditeerimisasutus kinnitanud asjaomasel aruandeaastal esitatud vahemaksetaotlustel toodud summade õigsust tegevusauditi esindusliku valimi põhjal. Sellest tulenevalt võivad täiendavad kontrollid selles etapis piirduda sertifitseerimisasutuse tehtud paranduste ja kohandamiste kontrollimisega pärast vahemakse lõpptaotluse esitamist ning neid võib kajastada raamatupidamise aastaaruande 8. lisas.
 - Teiste elementide (tühistatud summad, sissenõutud summad, sissenõudmisele kuuluvad summad ja summad, mida ei ole võimalik tagasi saada) puhul teostab auditeerimisasutus täiendavaid kontrole üksikute kirjete alusel. Auditeerimisasutus määrab kõnealuste kontrollide ulatuse, võttes arvesse sertifitseerimisasutuse suhtes läbi viidud süsteemiauditite ja tegevusauditite tulemusi. Auditeerimisasutusel soovitatakse kontrollida valimi alusel raamatupidamise aastaaruandes registreeritud kirjete täpsust, hõlmates kõiki kirjete liike (tühistatud summad, sissenõutud summad, sissenõudmisele kuuluvad summad ja summad, mida ei ole võimalik tagasi saada).
 - Auditeerimisasutus peab kinnitama, et sertifitseerimisasutus on raamatupidamise aastaaruande 8. lisas esitanud raamatupidamise aastaaruande projekti sisestatud abikõlblike kulude kogusumma kooskõlastava võrdlemise

sertifitseerimisasutuse raamatupidamissüsteemis märgitud kogusummaga ning kuludega (ning vastava avaliku sektori rahalise osalusega), mis sisalduvad asjaomase aruandeaasta kohta komisjonile esitatud maksetaotlustes.

Ühissätete määruses ei ole sertifitseerimisasutuse jaoks sätestatud ametlikku tähtaega raamatupidamise aastaaruande (projekti) esitamiseks auditeerimisasutusele. Kuid on soovitatav, et riiklikud asutused sätestavad programmiperioodi alguses asutusesisesed tähtajad raamatupidamise aastaaruande esitamiseks auditeerimisasutusele. Auditeerimisasutusel peab olema piisavalt aega aastaaruande läbivaatamiseks, et esitada igati põhjendatud auditiarvamus N+1 aasta 15. veebruariks.

6. AUDITIARVAMUS RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE KOHTA

Kui lõplikus vahemaksetaotluses deklareeritud kulude ja raamatupidamise aastaaruande projektis esitatud summa on erinev sertifitseerimisasutuse tehtud mahaarvamiste tõttu (vt „Juhend tühistatud, sissenõutud ja sissenõudmisele kuuluvate summade ning summade kohta, mida ei ole võimalik tagasi saada”, punkt 1.4), hindab auditeerimisasutus esitatud selgituste piisavust, teostades selleks asjakohaseid auditeerimismenetlusi: menetlused peavad olema välja töötatud saamaks piisava asjakohase auditi tõendusmaterjali selle kohta, et mahaarvamiste tuvastamine ja uurimine toimus enne ühissätete määruse artikli 127 lõike 5 esimese lõigu punktides a ja b viidatud auditiarvamuse ja iga-aastase kontrolliaruande esitamist.

Auditeerimisasutus kontrollib, et iga auditeerimis- või kontrollitoimingu tulemused, nagu need on määratletud eespool 2. jaos, on piisavalt kajastatud raamatupidamise aastaaruandes, sh kulud, mille seaduslikkust ja korrektsust ühissätete määruse artikli 137 lõike 2 alusel alles hinnatakse. Auditeerimistoimingute käigus tuvastatud õigusnormide rikkumise tõhusa parandamise (aruandeaasta jooksul vahemaksetaotlusest taganemise või sissenõudmise kaudu või mahaarvamiste kaudu raamatupidamise aastaaruandes) kontroll on auditeerimisasutuse jaoks eriti oluline allesjäänud veamäära arvutamisel, mis esitatakse iga-aastases kontrolliaruandes.

Raamatupidamise aastaaruande projekti käsitlevate auditeerimisasutuse teostatud auditeerimistoimingute tulemused võimaldavad pärast nende esitamist sertifitseerimisasutusele auditeerimisasutusel oma aastaaruannet vajaduse korral kohandada enne selle esitamist komisjonile sertifitseerimiseks. On soovitatav, et see sisaldaks kõiki kohandusi, mis auditeerimisasutus on auditite käigus tuvastanud, sh ka väheolulisi kohandusi, et tagada aastaaruande kiire komisjonipoolne heakskiitmisprotsess.

Auditeerimisasutus analüüsib raamatupidamise aastaaruande kohta auditiarvamuse koostamisel aastaaruandesse tehtavate kohanduste mõjusid, arvestades olulisusnivooks 2 % auditeerimisasutusele esitatud raamatupidamise aastaaruande projekti kantud summadest. Kui auditeerimisasutus kiidab heaks parandused, mis raamatupidamise aastaaruande projekti on teinud sertifitseerimisasutus, esitatakse aastaaruande kohta märkusteta auditiarvamus, mis tähendab seda, et auditeerimisasutusel on piisav kindlus, et raamatupidamise aastaaruanne on terviklik, täpne ja õige. Kui raamatupidamise aastaaruandes tuvastati ebaõigeid või mittetäielikke elemente, kuid auditeerimisasutuse arvates on need väheolulised ning jäävad aruandes parandamata, peab teabe asjaomaste elementide kohta välja tooma kontrolliaruandes ning auditiarvamuses.

Auditeerimisasutusel on soovitatav korrektselt dokumenteerida kõik raamatupidamise aastaaruande auditeerimise etapid, et tagada piisava kontrollijälje olemasolu, võttes arvesse ühissätete määruse artiklis 140 esitatud dokumentide kättesaadavuse sätteid.

Näide auditeerimisasutuse teostatavate kontrollmenetluste kohta, mis toimuvad süsteemiauditi ajaks sertifitseerimisasutuse raamatupidamissüsteemidesse sisestatud teabe alusel

Sertifitseerimisasutuse menetluste kontrollimine võib sisaldada vähemalt järgmisi etappe, hõlmates näiteks rakenduskava peamist prioriteetset suunda⁹:

- i. raamatupidamise aastaaruande 1. lisa (veerud A ja B) puhul:
 - kontrollida, kas see sisaldab samasugust kulude summat, nagu on deklareeritud lõplikus vahemaksetaotluses (vastavalt veerud B ja C);
 - kontrollida, kas asjaomase aruandeaasta lõplikus vahemaksetaotluses deklareeritud kulud vastavad selle aasta vahemaksetaotlustes deklareeritud kuludele, millele lisanduvad võimalikud uued kulud ja millest on maha arvestatud aruandeaasta jooksul ning selle aruandeaastaga seotud tühistatud ja sissenõutud summad (nagu näidatakse raamatupidamise aastaaruande 2. lisa) ja/või muud sertifitseerimisasutuse teostatud kohandused;
 - korraldusasetuse tasandil kättesaadava teabe põhjal:
 - kontrollida, kas kõige suuremaid deklareeritud kulusid sisaldavas (kahe või kolme) vahemaksetaotluses deklareeritud kulud vastavad toetusesaajate ja tegevuste rakendamisel tehtud kulutustele;
 - kontrollida tehinguvalimi (nt kolmkümmend maksenõuet, mille toetusesaajad on esitanud korraldusasetusele) kontrollijälge, ehk kas toetusesaajate ja tegevuste rakendamisele tehtud kulutused on lisatud asjaomase raamatupidamise aastaaruandega seotud vahemaksetaotlustele; kõnealuse kontrolli saab siduda tegevusauditite käigus läbiviidavate auditeerimistoimingutega;
- ii. sertifitseeritud kulude aastaaruande 2. ja 4. lisa puhul:
 - kontrollida, kas need lisad sisaldavad (vähemalt) aruandeaasta jooksul tühistatud summasid (ainult 2. lisa) ja sissenõutud summasid ning need on aruandeaasta alusel asjakohaselt jaotatud ning kõnealused tühistamised ja sissenõudmised põhinevad liikmesriigi asjakohasel tasandil (st korraldusasetuse või sertifitseerimisasutuse tasandil) võetud otsusel summade korrigeerimiseks;
 - kontrollida, kas tegevusauditite tulemusena korrigeeritud summad (esitatud 2. lisa lõpus) vastavad auditeerimisasutuse tuvastatud õigusnormide rikkumistele;

⁹ Tegemist on prioriteetse suunaga, mille deklareeritud kulud ületavad teatud lävendit, mille määrab auditeerimisasutus vastavalt oma ametialasele arvamusele. Mitmest fondist rahastatava programmi korral peab valitud prioriteetne suund hõlmama kõiki asjaomaseid фонде:

- iii. raamatupidamise aastaaruande 3. lisa puhul:
- kontrollida, kas see sisaldab ainult eelmis(t)el aruandeaasta(te)¹⁰ deklareeritud kuludega seotud sissenõudmisele kuuluvaid summasid ning kas kõnealused sissenõudmised põhinevad liikmesriigi asjakohasel tasandil (st korraldusasutuse või sertifitseerimisasutuse tasandil) võetud summade korrigeerimise otsusel;
- iv. kontrollida, kas 5. lisa sisaldab ainult eelmis(t)el aruandeaasta(te)l deklareeritud kuludega seotud summasid, mida ei ole võimalik tagasi saada; kõnealuste summade toetuseks on nõutav liikmesriigi asjakohasel tasandil (üldiselt korraldusasutuse tasandil) tehtud põhjendatud otsus, mis selgitab asjaomaste õigusnormide rikkumistega seotud summade sissenõudmise võimatust; seetõttu võib teostada täiendava vastavuskontrolli, et kontrollida 5. lisa vastavust IT-süsteemis salvestatud kuupäevadega nende summade puhul, mida ei ole võimalik tagasi saada;
- v. kontrollijälje kontrollimisel võrrelda 6. lisa programmist rahastamisvahenditesse kumulatiivselt alates programmi algusest tehtud maksetega; kõnealune vastavuskontroll tuleb teostada asjaomase korraldusasutuse / vahendusasutuse esitatud (või nende IT-süsteemis kättesaadavate) andmete alusel;
- vi. kontrollijälje kontrollimisel võrrelda 7. lisa riigiabi raames tehtud ettemaksetega (kumulatiivselt alates programmi algusest) vastavalt korraldusasutuse / vahendusasutuse IT-süsteemis salvestatule (ning kui see on võimalik, vastavalt muudes riigiabi andmeid registreerivates IT-süsteemides salvestatule);
- vii. seoses sertifitseeritud kulude aastaaruande 8. lisaga:
- kontrollida, kas veergudes C ja D esitatud kulud vastavad lõplikus vahemaksetaotluses deklareeritud kuludele, millest on maha arvatud sertifitseerimisasutuse hiljem kohaldatud parandused/kohandused;
 - hinnata veerus G iga prioriteedi kohta antud selgitusi võrdluses kontrolliaruandes ja iga-aastases kokkuvõttes sisalduva teabega finantskorrektsioonide kohta, mida rakendati pärast eelnenud majandusaasta 31. juulit ja mis peegelduvad raamatupidamise aastaaruandes, seda enne sertifitseeritud kulude aastaaruande esitamist teostatud süsteemiauditite ja/või tegevusauditi ning täiendavate juhtimiskontrollide tulemuste järelmeetmena.

¹⁰ 3. lisa ei tohi sisaldada asjaomasel aruandeaastal deklareeritud kuludega seotud sissenõudmisele kuuluvaid summasid.